

Türki Cumhuriyetler Rusya Ve Türkiye Üçgeninde Yeni Dengeler

— oktay-guvener · 06 Mayıs 2025

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlıklarını ilan eden Türk Cumhuriyetleri, yıllardır jeopolitik bir çekişmenin merkezinde yer alıyor. Bugün ise bu mücadele daha karmaşık, daha derin ve çok daha stratejik bir hale gelmiş durumda.

Rusya'nın yeniden şekillendirmeye çalıştığı Avrasya haritası, Türkiye'nin yükselen bölgesel gücü ve bu iki kutbun arasında pozisyon almaya çalışan Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan gibi ülkeler, 21. yüzyılın yeni satranç tahtasını oluşturuyor.

Rusya, ekonomik iş birliği, güvenlik anlaşmaları ve enerji bağımlılığı üzerinden eski Sovyet coğrafyasındaki etkisini sürdürmeye çalışıyor. Özellikle Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (KGAÖ) ve Avrasya Ekonomik Birliği üzerinden, Türk Cumhuriyetleri'ni siyasi ve ekonomik anlamda yakın çevresinde tutmak istiyor. Putin'in izlediği bu çizgi, sadece geçmişin izlerini değil, geleceğe dair planlarını da yansıtıyor.

Kazakistan'daki siyasi geçiş süreci, Özbekistan'ın reform arayışları ve Türkmenistan'ın tarafsızlık politikası, Rusya tarafından dikkatle izleniyor. Bu ülkelerdeki yönetimlerin Moskova ile olan ilişkilerini denge içinde götürmeye çalışmaları, dış politikalarının temel refleksi hâline gelmiş durumda.

Türkiye ise bu denklemde farklı bir aktör olarak öne çıkıyor. Kültürel bağlar, dil birliği ve ortak tarih üzerinden şekillenen Türk Devletleri Teşkilatı, Ankara'nın bu coğrafyadaki nüfuzunu artırmasında önemli bir rol oynuyor. Geliştirilen altyapı projeleri, eğitim bursları, ticaret anlaşmaları ve enerji iş birlikleriyle Türkiye, Avrasya'daki Türk devletleri için alternatif bir merkez hâline geliyor.

Türk dünyasının entegrasyon sürecine verdiği destekle Türkiye, sadece kültürel değil aynı zamanda jeopolitik bir güç olarak da konum kazanıyor. Bu gelişme, Rusya tarafından dikkatle izleniyor ve zaman zaman dolaylı yollarla dengelemeye çalışılıyor.

Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan gibi ülkeler, Rusya-Türkiye hattında denge siyaseti güderken aynı zamanda Avrupa Birliği ve ABD ile ilişkilerini de koruma çabasında. 4 Nisan'da Avrupa Birliği ile yapılan zirvede BM Güvenlik Konseyi'nin 541 ve 550 sayılı kararlarına bağlı kalacaklarını açıklamaları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne (KKTC) yönelik tanımamazlık pozisyonlarını sürdürdüklerini gösteriyor. Bu açıklamalar, AB'nin doğrudan baskısından çok, Batı ile ilişkileri kaybetmeme arzusunun ve Türkiye'nin bölgede tek başına güçlü görünmesinin önüne geçme çabasının bir yansıması.

Bu tutumun asıl dikkat çekici tarafı ise; Türk ve Müslüman kimliği taşıyan ülkelere gelen eleştirilerin, Batı'dan gelen eleştirilerden çok daha etkili ve moral bozucu olması. Bu nedenle AB'nin, Türk Cumhuriyetleri üzerinden Türkiye'yi çevreleme çabasına girişmesi, oldukça dikkatle okunması gereken bir gelişme.

Bu sorunun cevabı, Türkiye'nin siyasi istikrarı, ekonomik gücü ve bölgedeki diplomatik becerisine bağlı. Ancak açık olan şu ki; Avrasya'nın yeniden şekillenen haritasında Türkiye artık sadece izleyen değil, yön veren bir aktör olmak istiyor ve bunu da büyük ölçüde başarıyor. Bu süreçte, enerji hatları, su

kaynakları, savunma iş birlikleri ve dijital diplomasi alanları Türkiye'nin etkinliğini arttırdığı başlıklar olarak öne çıkıyor.

"Bir Millet İkiDevlet" sloganı ile özdeşleştirilen Azerbaycan ilişkileri giderek güçlenmekte ve diğer ülkelere de örnek olmakta.

Ancak Putin'in "yakın çevre" politikası ile Erdoğan'ın "Türk Dünyası" vizyonu, zaman zaman çatışsa da, bu denklem içinde iş birliği alanlarını da barındırıyor. Özellikle enerji ve güvenlik meselelerinde, iki ülke arasında kurulan köprüler, karşılıklı bağımlılık yaratıyor. Rusya ile olan yakın ilişkiler sürecin çok daha farklı noktalara evrileceğinin de sinyallerini veriyor.

Avrasya kıtası sadece kültürel bağlarımızın güçlü olduğu yerler değil. Bu yerler aynı zamanda inanılmaz yeraltı kaynakları ve nadir elementler açısından da çok zengin bölgeler. Bu nedenle bu bölgede Rusya, Çin, Türkiye ve ABD'nin ciddi planları var.

Bakalım kim daha etkin olacak. Bekleyip göreceğiz.